

УСПЈЕШАН ДИЈАЛОГ ТРАДИЦИЈЕ И СУВРЕМЕННОСТИ

др Хашим Муминовић (2013).

*Основи дидактике. Сарајево: ДЕС доо, Центар
за најредне студије, 263 стр.*

Средином 2013. године угледала је свјетло дана књига-уџбеник *Основи дидактике*, чији је аутор проф. др Хашим Муминовић. Уџбеник је намијењен, прије свега, студентима педагогије, али и онима који се припремају за рад у настави, у одгоју и образовању. Аутор је угледни професор дидактике и методике Одсека за педагогију Филозофског факултета у Сарајеву. Написати свеучилишни уџбеник веома је захтјеван и комплексан задатак. За тај стваралачки, креативан потхват нужно је одрасли – стручно, знанствено, методолошки, искуствено. Раније би професори прво урадили скрипта за потребе студената и припремање испита, а након тога уџбеник. Професор Муминовић преко три десетљећа изводи наставу и управо сада пише уџбеник, неоптерећен потребом напредовања или пак због јавне промоције и промицбе. Радам са студентима на свим ступњевима – додипломском, постдипломском, докторском – провјеравао је, истраживао, успоређивао своја искуства и резултате с бројним ауторима, обавио студијске боравке у свијету, док није и сам, након вишегодишњег промишљања, обликовао хвале вриједно дјело и предао га јав-

ности – стручној, знанственој критици, просудби.

Дидактика се изводи од грчке ријечи *didasko* – поучаван, обучаван. Први се дидактички проблеми јављају појавом првих школа, које су настале у земљама Истока још у трећем тисућљећу прије Христа. Први уџбеник дидактике написао је славни чешки педагог Ј. Амос Коменски (1592-1670) и насловио дјело: *Велика дидактика – Didactica magna* (1632). Тиска на је на латинском језику 1657. године у Амстердаму. Године 1657. издала је Чехословачка академија наука, у поводу 300. обљетнице изласка тог дјела, фотокопијско издање „Велику дидактику“, а у репрезентативном издању тискао је и УНЕСКО. Код нас је Чешку дидактику први пут издао Хрватски педагошко-књижевни збор 1871. године, у пријеводу Скендера Фабковића (1825-1905), уредника „Напретка“ од 1866. до 1873. године.

У Босни и Херцеговини први уџбеник дидактике написао је проф. др Никола Филиповић (1926, Градац/Посушје – 2001, Сарајево), један од утемељитеља Одсека за педагогију Филозофског факултета у Сарајеву и први професор дидактике на факултету у Босни и Херце-

говини. Он је написао Дидактику I (1977) и Дидактику II (1979). Јохан Фридрих Хербарт (1776-1841) творец је сувремене дидактике.

Професор Муминовић ступа у дијалог са свим релевантним писцима, истраживачима и проучаватељима дидактике у свијету и на простору бивше заједничке државе. Ту је богата плејада аутора, широка панорама синтеза, идеја, учења. Споменут ћемо тек неке ауторе: Вилотијевић, Прањић, Матијевић, Јурић, Кујунџић, Бакочев, Богнар, Ђорђевић, Продановић, Слатина и најчешће цитиране: Пољак и Филиповић. Аутор је према свима, преминулим и још стваралачки актуалним ауторима, посве коректан, објективан. Код свакога издваја оно битно. Чврсто се ослања на дидактичке коријене, на дидактичко стабло и не подлијеже псеудоиновацијама, квазитеоријама и сл. Не заборавља да су сви аутори које наводи, а особито др Владимир Пољак (Загреб) и др Никола Филиповић (Сарајево), оставили дубоки печат својим истраживањима и придонијели развоју и афирмацији дидактике. Аутор, међутим, иде даље. Предочио је дефиницију и предмет дидактике више познатих аутора, али понудио и власти-

ту: „Предмет дидактике су законитости учења и поучавања у настави и ваннаставним активностима.“ Проф. Муминовић, међутим, не апсолутизира ово своје одређење јер и оно, као уосталом и дефиниције других, како каже, „пати од уопћености, али сигурно захвата битне одгојно-образовне аспекте, те облике учења и поучавања појединца“. Аутор подручје дидактике, њен предмет и садржај не разводњава, не оптерећује проблемима и појмовима који припадају више другим педагогијским дисциплинама. Уџбеник је ослободио, на примјер, историјског баласта и фокусирао се више на садашњост, на постојећи контекст не занемарујући и краћи повијесни преглед развоја дидактике.

Да би се читаатељи упознали с кључним садржајима, представит ћемо дијелове, поглавља која творе ову књигу: I. Предмет и задаци дидактике, II. Поглед на развојни пут дидактичке мисли, III. Дидактичке теорије, IV. Наставни процес, V. Учесници у наставном процесу, VI. Циљеви наставе, VII. Наставни садржај, VIII. Дидактички системи, IX. Облици наставног рада, X. Дидактички принципи, XI. Методе наставног рада, XII. Планирање и припремање у настави, XIII. Наставна средства, XIV. Наставна умијећа, XV. Вредновање наставног рада. Књига је опремљена *Садржајем*, *Уводом* и *Индексом имена и појмова*. Нарочиту вриједност књиге дају *Вјежбе за самосталан рад студента* (има их тридесет), као и *Питања и проблеми за расправу*. Након сваког поглавља предочена је релевантна литература. Аутор је уџбеник конципирао користећи све битне методолошке могућности како би остварио што бољу прегледност и потакнуо корисни-

ке/студенте на сурадњу, на дијалог с књигом, на мотивирање за истраживање и самосталан рад.

Вјежбама за самосталан рад, као и питањима и проблемима за расправу, проф. Муминовић охрабрује, потиче студенте на интелектуални и професионални раст, жељу за напредовањем и креативно - индивидуално и групно рјешавање проблема. Оваквим приступом стимулира на активно комуницирање с текстом као и с другим изворима који разматрају, освјетљавају поједина питања, проблеме. Студенти ће, дакле, до одређених спознаја долазити и властитим истраживањем, а то је једна од битних интенција и Болоњског процеса. Уџбеник ненаметљиво припрема и усмјерава на критичко просуђивање, а не на репродуцирање, на меморирање. Оваквом усмјереношћу не концентрира се само на дидактичку информацију него знатно шире и на дидактичку стручност, компетентност, мјеродавност, евалуацију. Дидактика је теорија али и примјена у пракси.

Иако данас на тржишту има више уџбеника дидактике, овај ће, својом структуром, јасноћом изрицаја, прегледношћу, те фокусирањем, стављањем у жариште битних дидактичких питања, привући студенте и све оне који желе унаприједити наставни процес, своје одгојно-образовно дјеловање. *Основи дидактике* су оригинално, изворно дјело и бит ће од изнимне помоћи студентима и наставницима у организирању наставне и изваннаставне праксе на свим ступњевима школовања. Може корисно послужити и родитељима уколико желе спознати како њихова дјеца уче, на који начин их поучавају наставници и друго.

Књига је недвојбено значајан допринос развоју дидактичке теорије и праксе. Ојачат ће и обогатити дидактичку компетентност наставника, учинити их сигурнијим у комплексном наставном, одгојно-образовном раду. Без познавања дидактике долази до појаве симплификација, једностраности, рутинерства у извођењу наставе. Неријетко се, међутим, педагошко-дидактичко-методичко припремање будућих наставника/одгајатеља потцјењује, маргинализира, третира узредним, опћим наставним предметом, а не прворазредним стручним подручјем за све који желе радити у настави, у одгојно-образовним установама. Не може се све сводити на голу струку, а по инерцији или волунтаристички организовати наставни процес, артикулирати наставни сат, проводити евалуацију, вредновање, учење, поучавање, истраживање, комуницирање с ученицима и сл. Мањкавост педагошко-дидактичке, методичке и психолошке изобразбе, непознавање креативног и критичког осмишљавања наставног рада, често ствара неспоразуме, конфликте између наставника и ученика и родитеља.

Овај ће уџбеник, нема сумње, скренути позорност на потребу и нужност суставније и одговорније педагошко-дидактичке и методичке изобразбе свих оних који раде у настави, у одгојно-образовним установама. На крају, искрена честитка и признање проф. др Хашиму Муминовићу за успјешно урађен уџбеник дидактике. Уџбеник су рецензирани, подсетимо, истакнути професори: др сц. Милан Матијевић (Загреб) и др сц. Амир Пушина (Сарајево).

др сц. Младен Беванда
Филозофски факултет, Сарајево